

Prolegomene

Întreaga istorie a dreptului a fost marcată de existența unor norme de conduită a căror nerespectare a condus, în mod inevitabil, la aplicarea unor sancțiuni corespunzătoare. Iar sancțiunile n-au reprezentat și nu reprezintă nici azi o caracteristică a sistemului juridic continental sau numai al celui de *common law*.

Din păcate, nici democrațiile cele mai evoluate nu pot face abstracție de această importantă componentă a dreptului. Avem, dimpotrivă, de multe ori sentimentul că societățile industriale și postindustriale sunt confruntate tot mai mult cu cele mai variate forme de nesocotire a valorilor sociale și umane. De aceea, dreptul trebuie să fie mereu o prezență activă spre a influența, prin normele sale, conduita cetățenilor și a favoriza astfel drumul umanității spre democrație și prosperitate.

În urmă cu aproape două decenii am conceput această lucrare cu gândul de a oferi colegilor juriști și viitorilor absolvenți ai facultăților de drept o viziune unitară asupra sancțiunilor procesual civile și a rolului lor în sistemul nostru juridic. În timpul parcurs de la prima ediție, valoarea sancțiunilor procesuale a rămas nealterată, iar o atare realitate a justificat elaborarea unei a doua ediții, în urmă cu un deceniu, și constituie, azi, un argument pentru publicarea unei noi ediții, prin grija și receptivitatea constantă a prestigioasei edituri Hamangiu.

Actuala ediție conține și unele reevaluări necesare în raport cu evoluțiile legislative, doctrinare și jurisprudențiale în materie. Ea și-a propus să demonstreze, din nou, rolul sancțiunilor în cadrul procesului civil, care reprezintă, în final, arhitectura de bază a dreptului procesual civil, considerat uneori ca un veritabil drept sancționator¹. Nu este, poate, întâmplător că unii prestigioși autori francezi, într-un cunoscut tratat de drept procesual civil, afirmau că secolul al XXI-lea „va fi procedural sau nu va fi deloc”. Un comentariu al acestei aserțiuni este credem inutil, dar afirmația este, fără îndoială, una extrem de expresivă.

---

¹ L. Cadiet, E. Jeuland, Droit judiciaire privé, Litec, 2006, p. 4-5.

Încheiem acest cuvânt introductiv cu speranța că și această lucrare va trezi interesul tuturor celor care-și desfășoară activitatea în palatele noastre de justiție, precum și al tinerilor absolvenți ai facultăților de drept.

Prof. univ. dr. **Ioan Leș**

Preliminarii

1. Noțiunea și rolul sancțiunilor procedurale

În istoria dreptului sancțiunile au constituit o componentă deosebit de importantă în cadrul tuturor sistemelor juridice. Ele reprezintă și în prezent una din laturile esențiale ale dreptului.

Respectarea legalității democratice este o necesitate obiectivă a consolidării statului de drept. De aceea s-a spus, pe bună dreptate, că dreptul devine eficient numai în măsura în care sunt respectate prevederile sale¹.

Sancțiunea, sub diferitele sale forme de manifestare, intervine ori de câte ori exigențele legii au fost nesocotite. Ea constituie, de fapt, însăși obiectul oricărui raport juridic de constrângere². Așa fiind, se poate conchide că sancțiunea apare ca o categorie juridică ce se regăsește în diferite ramuri de drept.

În pofida rolului și a locului ce revine sancțiunilor în sistemul nostru juridic, acest concept nu este, așa cum judicios s-a arătat, încă elaborat sau suficient conturat din punct de vedere teoretic³. Tocmai datorită acestui lucru abordarea sancțiunilor procedurale într-o lucrare distinctă apare ca un fapt temerar. Iar dificultățile unei atari întreprinderi nu sunt numai cele privitoare la determinarea conceptului de sancțiune procedurală, ci și în legătură cu însăși enunțarea lor.

Într-o definiție de sinteză și cu caracter de maximă generalitate sancțiunea a fost definită ca „o măsură luată împotriva dorinței sau voinței aceluia care încalcă dispozițiile normelor de drept”⁴. Această definiție este sugestivă și ea corespunde întrutotul necesității de determinare a unui concept care se manifestă la nivelul întregului

---

¹ I. Santai, *Introducere în studiul dreptului*, Universitatea din Sibiu, 1996, p. 125.

² A se vedea pentru amănunte: Gh. Boboș, *Teoria generală a statului și dreptului*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1983, p. 226-227.

³ C. Oprișan, *Sancțiunile în dreptul civil român – o posibilă sinteză*, în R.R.D. nr. 1/1982, p. 11.

⁴ Gh. Boboș, *op. cit.*, p. 205.

sistem de drept. În funcție de obiectul normelor de drept încălcate, sancțiunile juridice dobândesc valențe specifice. De aici și necesitatea raportării sancțiunilor juridice la diferitele ramuri de drept.

Sancțiunile nu au format obiect de cercetare unitară nici în dreptul procesual civil, deși ele au fost analizate – ca instituții distincte – în cadrul diferitelor capitole ale unor tratate sau cursuri universitare. O încercare de definire a conceptului de sancțiune procedurală a fost făcută totuși în literatura noastră de specialitate.

În acest sens s-a precizat că sancțiunile procedurale reprezintă „măsuri cu caracter de constrângere menite să garanteze respectarea normelor juridice care prescriu formele și condițiile după care trebuie să se desfășoare activitatea judiciară în pricinile civile”¹. Definiția enunțată reflectă pe deplin specificitatea sancțiunii, anume aceea de a constitui o măsură de constrângere ce este menită să garanteze respectarea normelor procesual civile.

Pornind de la această constatare trebuie să evidențiem cele două funcții esențiale ale sancțiunilor procedurale: *preventiv-educativă* și *represiv (reparatorie uneori)-intimidantă*. Aceste funcții caracterizează în general sancțiunile juridice indiferent de specificul lor².

Există însă în materie procedurală un grad foarte diferit de îmbinare și realizare a funcțiilor enunțate mai sus. Funcția preventiv-educativă se manifestă în cazul tuturor sancțiunilor procedurale. Prin însăși precizarea consecințelor ce decurg din neobservarea legii, participării la activitatea judiciară sunt stimulați să se conformeze disciplinei specifice procesului civil. Pe de altă parte, aplicarea sancțiunilor în diferite situații concrete determină o diligență sporită atât din partea subiectului procesual vinovat de încălcarea unei norme, cât și din partea celorlalți participanți, spre a evita pe viitor asemenea abateri de la lege.

Cea de-a doua funcție se concretizează în coercițiunea specifică fiecărei sancțiuni procedurale. Astfel, în cazul unor sancțiuni procedurale accentul este pus pe latura represivă a acestora. Este, de pildă,

---

¹ D. Radu, în Dicționar de drept procesual civil, de M.N. Costin, I. Leș, M.St. Minea, D. Radu, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1983, p. 429. A se vedea pentru definirea sancțiunii în dreptul penal și procesul penal: G. Theodoru, *Tratat de drept procesual penal*, Ed. Hamangiu, București, 2007, p. 495; G. Antoniu, C. Bulai, Gh. Chivulescu, *Dicționar juridic penal*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1976, p. 255.

² Gh. Boboș, op. cit., p. 226-227.

cazul amenzilor judiciare. Alteori este predominantă latura reparatorie a sancțiunii procedurale, cum se întâmplă în cazul obligării părții care a pierdut procesul la suportarea cheltuielilor de judecată. Funcția la care ne referim se realizează și în forme specifice anumitor sancțiuni procedurale. Astfel, de pildă, în cazul nulității, funcția reparatorie se concretizează în modalitatea specifică de regularizare a actului procedural.

Sancțiunile procedurale au în toate situațiile un rol deosebit de important în ansamblul de garanții juridice ce sunt destinate să asigure o bună administrare a justiției. Fără existența unor sancțiuni proprii dreptului procesual civil, activitatea judiciară nu s-ar putea realiza în condiții optime. Consacrarea unor drepturi și obligații procesuale ar rămâne doar formală dacă n-ar exista măsuri de constrângere sau de restabilire a situațiilor juridice încălcate.

Se poate afirma astfel că sancțiunea de drept procesual civil reprezintă o garanție esențială a legalității și un mijloc de optimă administrare a justiției. Iată de ce existența unui minim de sancțiuni procesuale este indispensabil în orice sistem judiciar.

2. Determinarea principalelor sancțiuni procedurale

Abordarea sancțiunilor procedurale, într-o monografie distinctă, ridică problema de o reală complexitate și, mai ales, de o certă dificultate anume aceea a determinării lor. Dificultatea unei atari întreprinderi decurge, în primul rând, din faptul că legea nu califică întotdeauna anumite măsuri ca sancțiuni procesuale.

Constatăm, dimpotrivă, că în Codul de procedură civilă doar rareori legea califică anumite măsuri ca fiind sancțiuni. Exemplificativ indicăm în continuare câteva dispoziții legale care califică anumite măsuri ca sancțiuni. Astfel, art. 88 alin. (2), C. proc. civ. precizează că mențiunile esențiale ale citației „sunt prevăzute sub sancțiunea nulității”. O dispoziție similară este cuprinsă și în art. 100 alin. (3) C. proc. civ., text ce se referă la mențiunile esențiale ale procesului-verbal de înmânare a citației. De asemenea, potrivit art. 89 alin. (1) C. proc. civ. „citația, sub pedeapsa nulității, va fi înmănată părții cu cel puțin 5 zile înaintea termenului de judecată”. Și în materia recursului întâlnim dispoziții procedurale semnificative.

Astfel, potrivit art. 302 C. proc. civ., recursul se depune la instanța a cărei hotărâre se atacă, „sub sancțiunea nulității”. De asemenea, art. 302¹ alin. (1) C. proc. civ. prevede, sub sancțiunea nulității, elementele pe care trebuie să le cuprindă cererea de recurs.

Asemenea dispoziții procedurale se regăsesc și în materia executării silite. Astfel, de pildă, art. 388 C. proc. civ. enunță elementele pe care trebuie să le cuprindă procesele-verbale întocmite de către executorii judecătorești, unele dintre acestea fiind prevăzute „sub sancțiunea nulității”. De asemenea, tot în materia executării silite, art. 412 C. proc. civ. impune „sub pedeapsă de nulitate” prezența la sechestrarea bunurilor mobile a unui ofițer de poliție sau a unui ajutor al acestuia, iar în lipsa lor, a primarului sau a ajutorului său.

Nulitatea nu reprezintă însă singura sancțiune care este calificată ca atare în cadrul unor dispoziții dispersate ale Codului de procedură civilă. Asemenea precizări conceptuale se regăsesc în legea noastră procesuală și în cazul decăderii și al amenzii judiciare.

Câteva exemple sunt de natură să confirme constatarea de mai sus. Astfel, art. 138 alin. (3) C. proc. civ., precizează că în cazul amânării judecării „partea este obligată, sub pedeapsa decăderii, să depună, cu cel puțin 5 zile înainte de termenul fixat pentru judecată, copii certificate de pe înscrisurile invocate”. Dacă dovada cu martori a fost încuviințată în condițiile art. 138 C. proc. civ., dovada contrară – prevede art. 167 alin. (4) C. proc. civ. – „va fi cerută sub pedeapsa decăderii în aceeași ședință, dacă amândouă părțile sunt de față”. În fine, art. 186 alin. (2) C. proc. civ., precizează că în anumite situații (prevăzute în art. 138 pct. 2 și 4 C. proc. civ.) „lista martorilor se va depune, sub pedeapsa decăderii, în termen de 5 zile de la încuviințare”.

Amenzile judiciare au, în prezent, o reglementare proprie în Codul de procedură civilă. Această reglementare (art. 108¹-108⁵) a fost instituită prin O.U.G. nr. 138/2000. Unele din aceste texte [art. 108¹ alin. (1) și art. 108² C. proc. civ.] se referă la sancționarea anumitor fapte cu amendă.

Exemplele prezentate anterior sunt sugestive și sub aspectul unei alte concluzii, anume aceea a inexistenței unei concepții unitare, fie chiar de ordin terminologic, asupra sancțiunilor procedurale. Într-adevăr, observăm că adesea legea se referă la pedeapsa, iar nu la sancțiunea nulității, decăderii ori a amenzii judiciare.

Așa fiind, se impune constatarea că termenul de pedeapsă este folosit în Codul de procedură civilă pentru a determina măsura luată

în instanță în cazul nesocotirii unor norme procesuale. Cu alte cuvinte, cei doi termeni – sancțiune și pedeapsă – sunt folosiți în legislația procesual civilă ca sinonimi. În domeniul dreptului procesual civil conceptul de sancțiune ne apare însă ca fiind cel mai adecvat și el este apt de a exprima toate măsurile de constrângere susceptibile de a se aplica în cazul nesocotirii normelor de procedură¹.

Față de conținutul dispozițiilor legale la care ne-am referit anterior nu face nici o îndoială faptul că nulitatea, decăderea și amenda judiciară reprezintă veritabile sancțiuni procedurale. De altfel, așa cum va rezulta și din dezvoltările ulterioare ale monografiei de față, literatura de specialitate este unanimă în a considera nulitatea, decăderea și amenda judiciară ca sancțiuni de drept procesual.

Dificultatea determinării sancțiunilor procedurale nu rezidă însă numai în lipsa unor dispoziții legale care să enunțe sau să califice, în acest sens și în termeni lipsiți de echivoc, anumite măsuri. Într-adevăr, constatăm, și aceasta în al doilea rând, că nici în literatura de specialitate nu există o concepție unitară asupra determinării sancțiunilor procedurale. De altfel, așa cum am mai arătat, literatura de specialitate a cercetat sancțiunile procedurale nu în mod unitar, ci doar în cadrul unor instituții diferite (în legătură cu actele de procedură, termenele de procedură etc.).

Perimarea nu este calificată de lege ca o sancțiune (sau „pedeapsă”), dar întreaga literatură de specialitate îi conferă acest caracter. Ea reprezintă incontestabil o sancțiune procedurală care este determinată de lipsa de stăruință a părții în continuarea activității judiciare.

Există însă și alte instituții juridice ce nu beneficiază de o calificare legală, în sensul de sancțiuni procedurale, și cu privire la care s-au purtat îndelungi discuții în literatura de specialitate (sub aspectul naturii lor juridice). Avem în vedere cu deosebire instituția prescripției extinctive. Poate fi privită prescripția extinctivă ca o sancțiune procedurală sau ea reprezintă, în exclusivitate, așa cum s-a considerat de aproape trei decenii în dreptul românesc, o instituție de drept material? Trebuie să recunoaștem că o opțiune în acest sens este dificilă. Considerarea prescripției ca o instituție de drept material ar corespunde unei concepții devenită aproape tradițională.

---

¹ A se vedea pentru distincția dintre sancțiunile și pedepsele civile: C. Oprișan, op. cit., p. 11-12.

În pofida unor argumente de incontestabilă valoare ne exprimăm opțiunea pentru concepția potrivit căreia prescripția extinctivă are certe valențe procesuale. Este teza ce a fost promovată în dreptul comparat și care, în ultimul timp a fost adoptată de unii autori din țara noastră. De aceea, opinăm că prescripția extinctivă se înfățișează ca o sancțiune procedurală.

Considerarea prescripției extinctive ca o sancțiune procedurală implică câteva precizări particulare chiar și în cazul preliminarilor de față. Trebuie precizat mai întâi despre ce sancțiune este vorba. Din acest punct de vedere se impune a fi subliniat caracterul specific, particular, al prescripției față de toate celelalte sancțiuni procedurale.

Într-adevăr, dreptul la acțiune are două laturi esențiale: *dreptul de a sesiza instanța de judecată și dreptul la protecția judiciară*. Prima latură a dreptului la acțiune – dreptul de a sesiza instanța de judecată – nu este afectat în nici un mod prin mecanismul prescripției extinctive. Sub acest aspect prescripția nu constituie și nici nu poate constitui o sancțiune procedurală. Dreptul la protecție judiciară este însă afectat prin mecanismul prescripției extinctive și sub acest aspect se poate vorbi de o sancțiune cu certe valențe procedurale.

Dreptul la protecție judiciară este intim legat de necesitatea apărării pe calea constrângerii statale a unui anumit drept subiectiv. De aceea, în literatura de specialitate se face vorbire uneori despre „pierderea dreptului la protecția judiciară a dreptului subiectiv”¹. Se recunoaște însă în termeni expresi că în cazul prescripției extinctive „nu se pierde însuși dreptul subiectiv, dar, oricum, acesta apare ca un drept degenerat”². Într-o atare concepție prescripția extinctivă este considerată ca o sancțiune civilă³.

---

¹ C. Oprișan, op. cit., p. 20.

² Ibidem, nota 19.

³ Ibidem. A se vedea de asemenea: M. Costin, în Dicționar de drept civil, de M. Costin, M. Mureșan, V. Ursa, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1980, p. 395. În noua ediție a Dicționarului, prescripția este considerată de autori ca o sancțiune, fără a i se preciza natura. A se vedea M.N. Costin, C.M. Costin, Dicționar de drept civil, Ed. Hamangiu, București 2007, p. 775. Precizăm că în dreptul anglo-saxon prescripția este calificată ca o instituție procedurală. A se vedea în acest sens: T.R. Popescu, Dreptul comerțului internațional, ed. a II-a, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1983, p. 463; I.P. Filipescu, Drept internațional privat, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1979, p. 101.

Intima legătură dintre prescripția dreptului la acțiune și dreptul subiectiv, conexiune relevantă și în opinia rezumată anterior, conferă acestei instituții un caracter particular și de real interes pentru dreptul modern.

O sancțiune procedurală specifică regăsim și în dispozițiile legale privitoare la acordarea cheltuielilor de judecată. Textele corespunzătoare din Codul de procedură civilă nu atribuie, în mod expres, cheltuielilor de judecată caracterul de sancțiune. Această împrejurare are o anumită explicație.

Într-adevăr, cheltuielile de judecată nu pot fi privite numai ca o simplă sancțiune procedurală. Ele se întemeiază pe ideea de răspundere civilă delictuală¹. Principiul înscris în art. 998 C. civ., nu este îndestulător pentru calificarea cheltuielilor de judecată.

Obligația de suportare a cheltuielilor de judecată nu decurge din săvârșirea unui fapt ilicit obișnuit ci din activitatea procesuală care a fost determinată de una dintre părți. De aceea, cheltuielile de judecată se bazează pe *culpa procesuală* a părții care a pierdut procesul. Privite din acest punct de vedere cheltuielile de judecată constituie o sancțiune destinată să înlăture procesivitatea excesivă a unor justițiabili².

Așa fiind, se poate conchide că ne aflăm în prezența unei instituții juridice având un caracter mixt, în sensul că plata cheltuielilor de judecată se întemeiază atât pe ideea de despăgubire, cât și pe aceea de sancțiune.

Din ansamblul legislației noastre procedurale se poate desprinde și existența unor sancțiuni speciale. Printre aceste sancțiuni enumerăm: pierderea forței executorii [art. 405 alin. (3) C. proc. civ.]; respingerea acțiunii de divorț ca nesusținută [art. 616 alin. (1) C. proc. civ.] și

---

¹ În literatura de specialitate franceză se contestă uneori fundamentul delictual al cheltuielilor de judecată; drept urmare această instituție este considerată ca o obligație legală ce rezultă dintr-un raport procesual. A se vedea în acest sens: *J. Larguier*, Procédure civile (Droit judiciaire privé), ed. a VI-a, Dalloz, Paris, 1976, p. 86.

² *A. Hilsenrad*, în Procesul civil în R.P.R., Ed. Științifică, București, 1957, p. 241; *V. Neagu, D. Radu*, Drept procesual civil, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1972, p. 226. Uneori cheltuielile de judecată sunt considerate doar ca o sancțiune indirectă. A se vedea în acest sens: *I. Stoenescu, S. Zilberstein*, Drept procedural civil. Teoria generală, ed. a II-a, București, 1983, p. 438.

îndepărtarea din sala de ședință a uneia dintre părți [art. 122 alin. (8) și art. 123 C. proc. civ.].

De asemenea, se impune să arătăm că există și alte instituții în cadrul cărora se manifestă, fie chiar în mod indirect sau într-o formă atenuată, trăsăturile unor sancțiuni procedurale. Câteva exemple din domeniul dreptului probator sunt de natură să evidențieze aserțiunea noastră.

Astfel, potrivit art. 174 C. proc. civ., dacă partea refuză să răspundă la interogatoriul propus, spre a se dovedi deținerea sau existența unui înscris, instanța „va putea socoti ca dovedite pretențiile părții care a cerut înfățișarea, cu privire la cuprinsul aceluși înscris”. De asemenea, potrivit art. 225 C. proc. civ., „dacă partea, fără motive temeinice, refuză să răspundă la interogator sau nu se înfățișează, instanța poate socoti aceste împrejurări ca o mărturisire deplină sau numai ca un început de dovadă în folosul părții potrivnice”.

Dispozițiile legale enunțate mai sus instituie, așa cum se recunoaște în literatura de specialitate, o prezumție de recunoaștere tacită a pretențiilor părții adverse¹. Efectele probatorii ale atitudinii adoptate de una dintre părți, în situațiile prevăzute de art. 174 și 225 C. proc. civ., sunt esențiale în caracterizarea juridică a acestor instituții. În toate situațiile instanța are posibilitatea de a aprecia asupra consecințelor determinate de atitudinea părții respective. În mod indirect, considerarea unei asemenea atitudini ca o dovadă deplină sau ca un început de dovadă scrisă apare și ca o sancțiune împotriva părții potrivnice.²

Considerațiile de mai sus sunt îndestulătoare pentru a sublinia diversitatea și specificul sancțiunilor procedurale. Înainte de a încheia aceste considerații arătăm că în cazul nesocotirii regulilor de desfășurare a activității judiciare se pot aplica unor funcționari judecătorești și sancțiuni disciplinare. În fine, există și unele încălcări ale legii procedurale care pot antrena răspunderea penală a persoanelor vinovate³. Aceste din urmă sancțiuni exced însă obiectul monografiei de față.

---

¹ A se vedea pentru amănunte: *E. Mihuleac*, Sistemul probator în procesul civil, Ed. Academiei R.S. România, București, 1970, p. 277-281; *A. Ionașcu*, Probele în procesul civil, Ed. Științifică, București, 1969, p. 206-207 și 265-266.

² *E. Mihuleac*, op. cit., p. 206.

³ A se vedea, de pildă, art. 260 și 262 din Codul penal.

3. Obiectivele și sistemul monografiei

În monografia de față am urmărit să oferim o concepție unitară asupra sancțiunilor procedurale și să le analizăm în mod detaliat pe cele mai importante. Nulitatea reprezintă în acest context una dintre ele mai importante sancțiuni procedurale, împrejurare care ne-a determinat să-i acordăm o dezvoltare amplă. Ea apare în același timp ca o sancțiune ce poate interveni în orice proces civil. De aceea, cu nulitatea începe și monografia de față.

Decăderea și perimarea constituie, alături de nulitate, importante sancțiuni procedurale ce sunt considerate în mod tradițional ca atare. Lucrarea de față și-a propus să analizeze în capitole distincte sancțiunea decăderii (Capitolul II) și a perimării (Capitolul III). Un loc aparte a fost consacrat prescripției (Capitolul IV) și cheltuielilor de judecată (Capitolul V).

Literatura de specialitate și jurisprudența noastră au jalonat de mai bine de patru decenii semnificațiile profunde ale sancțiunilor procedurale pentru întreaga operă de administrare a justiției. În acest timp, unele din tezele promovate în știința dreptului procesual civil și-au demonstrat, în practica de aplicare concretă a legii, viabilitatea; altele, dimpotrivă, au fost infirmate de practică și ele nu s-au dovedit a fi în concordanță cu cerințele perfecționării continue a relațiilor juridice. De asemenea, în mod inevitabil, în practica complexă de aplicare concretă a legii se constată și existența unor interpretări sau evaluări greșite a diferitelor norme procedurale.

Rostul oricărei investigații științifice, în domeniul dreptului, este și acela de a promova cele mai optime soluții, atât *de lege lata*, cât și *de lege ferenda*. Călăuziți de acest postulat am urmărit să prezentăm pe larg situația legislativă actuală, opiniile exprimate în doctrină, soluțiile promovate de jurisprudență și să înfățișăm unele reglementări din dreptul procesual civil al altor state. De aceea, în întreaga cercetare care formează obiectul prezentei monografii am căutat să promovăm acele soluții ce sunt în concordanță cu principiile statului de drept și cu necesitatea unei optime administrări a justiției. În fine, o cercetare amplă a sancțiunilor procedurale nu putea face abstracție și de necesitatea adoptării unor soluții noi în perspectiva viitorului Cod de procedură civilă a căror lucrări se află în curs de definitivare.

Cuprins

Prolegomene	V
Abrevieri.....	VII
Preliminarii.....	1
1. Noțiunea și rolul sancțiunilor procedurale.....	1
2. Determinarea principalelor sancțiuni procedurale.....	3
3. Obiectivele și sistemul monografiei	9
Capitolul I. Nulitatea actelor de procedură	10
1. Considerații prealabile	10
1.1. Determinarea conceptului de act procedural	10
1.2. Trăsăturile actelor de procedură	15
2. Condiții generale ale actelor de procedură	16
2.1. Poziția literaturii de specialitate	16
2.2. Determinarea condițiilor generale ale actelor de procedură.....	17
3. Conceptul de nulitate în dreptul procesual civil.....	19
3.1. Poziția literaturii de specialitate	19
3.2. Definierea nulității.....	21
4. Concepția legiuitorului român asupra nulităților procedurale	22
4.1. Precizări prealabile	22
4.2. Prezentare generală.....	24
5. Clasificarea nulităților în dreptul procesual civil.....	28
5.1. Precizări prealabile	28
5.2. Nulitățile absolute și nulitățile relative	28
5.3. Critica teoriei actelor de procedură „inexistente”	31
5.4. Nulitățile exprese și nulitățile virtuale	41
5.5. Nulitățile proprii și nulitățile derivate.....	44
5.6. Nulitățile intrinseci și nulitățile extrinseci.....	45
5.7. Nulitățile totale și nulitățile parțiale.....	46
5.8. Nulitățile de drept și nulitățile judiciare.....	48

6. Condiții generale ale nulității.....	52
6.1. Considerații generale	52
6.2. Încălcarea dispozițiilor legale privitoare la desfășurarea procesului civil	54
6.3. Producerea unei vătămări.....	57
6.4. Vătămarea să nu poată fi înlăturată decât prin anularea actului.....	65
7. Valorificarea nulităților în procesul civil.....	70
7.1. Considerații prealabile	70
7.2. Invocarea nulității în procesul civil.....	70
7.3. Constatarea și declararea nulităților.....	79
7.4. Refacerea sau remedierea actelor de procedură.....	81
8. Efectele nulității în procesul civil.....	91
8.1. Precizări prealabile	91
8.2. Efectele ce se produc anterior declarării nulității.....	91
8.3. Efectele ce se produc după declararea nulității.....	92
9. Nulitatea principalelor acte de procedură.....	100
9.1. Precizări prealabile	100
9.2. Nulitatea actelor de procedură îndeplinite de o instanță incompetentă	101
9.2.1. Sediul reglementării nulității determinate de incompetența instanței	101
9.2.2. Privire generală asupra competenței instanțelor judecătorești.....	102
9.2.3. Incompetența absolută și relativă a instanței de judecată	104
9.2.4. Valorificarea nulității determinate de incompetența instanțelor judecătorești.....	105
9.3. Nulitatea principalelor acte de procedură îndeplinite de instanță	111
9.3.1. Precizări prealabile.....	111
9.3.2. Nulitatea hotărârilor judecătorești	112
9.3.3. Nulitatea încheierilor de ședință.....	119
9.3.4. Nulitatea citației.....	122
9.4. Nulitatea principalelor acte de procedură îndeplinite de părți.....	128
9.4.1. Precizări prealabile.....	128
9.4.2. Nulitatea cererilor care se adresează instanțelor judecătorești	129
9.4.3. Nulitatea cererii de chemare în judecată.....	132

9.4.4. Nulitatea cererii de apel.....	139
9.4.5. Nulitatea cererii de recurs.....	144
9.5. Nulitatea principalelor acte de procedură îndeplinite de executorii judecătorești.....	151
9.5.1. Precizări prealabile.....	151
9.5.2. Principalele nulități exprese reglementate în Codul de procedură civilă.....	152
9.5.3. Principalele nulități virtuale în concepția Codului de procedură civilă.....	156
Capitolul II. Decăderea în procesul civil.....	159
1. Noțiunea și importanța decăderii	159
1.1. Determinarea conceptului	159
1.2. Necesitatea și importanța decăderii	161
2. Condițiile de existență ale decăderii	163
2.1. Enumerare.....	163
2.2. Existența unui termen imperativ care să impună obligația exercitării dreptului înăuntrul aceluia termen	163
2.3. Neexercitarea unui drept procesual înăuntrul termenului prevăzut de lege	169
2.4. Inexistența unei derogări exprese de la sancțiunea ecăderii.....	171
2.5. Repunerea în termen.....	172
3. Invocarea și constatarea decăderii	179
3.1. Invocarea decăderii în procesul civil	179
3.2. Constatarea decăderii în procesul civil.....	181
4. Efectele decăderii în procesul civil	183
4.1. Efectele principale ale decăderii.....	183
4.2. Efectele secundare ale decăderii.....	184
5. Principalele cazuri de aplicabilitate a decăderii.....	186
5.1. Precizări prealabile	186
5.2. Decăderea din dreptul de a invoca probe	187
5.3. Decăderea din dreptul de a invoca excepții de procedură	191
5.4. Decăderea din dreptul de a exercita căile legale de atac.....	192
5.4.1. Precizări prealabile.....	192
5.4.2. Decăderea din dreptul de a exercita calea de atac a apelului și recursului	193

5.4.3. Decăderea din dreptul de a exercita contestația în anulare.....	199
5.4.4. Decăderea din dreptul de a exercita revizuirea...	201
Capitolul III. Perimarea în procesul civil	204
1. Considerații generale asupra perimării	204
1.1. Determinarea conceptului de perimare și justificarea instituției.....	204
1.2. Scurtă privire istorică asupra perimării	207
2. Condițiile perimării.....	209
2.1. Precizări prealabile	209
2.2. Investirea instanței cu o cerere care implică desfășurarea unei activități de fond sau de control judiciar	210
2.3. Rămânerea cauzei în nelucrare timp de un an, în materie civilă și 6 luni, în materie comercială	212
2.4. Rămânerea cauzei în nelucrare trebuie să fie determinată de culpa părții	219
3. Procedura perimării.....	221
3.1. Precizări prealabile	221
3.2. Invocarea perimării.....	222
3.3. Constatarea și pronunțarea perimării	225
3.4. Soluțiile pronunțate asupra cererii de perimare	227
4. Efectele perimării.....	228
4.1. Efectele principale ale perimării.....	228
4.2. Indivizibilitatea perimării.....	231
4.3. Întinderea perimării	232
4.4. Interferența perimării cu alte cauze de stingere a procesului civil.....	233
4.5. Confrontare între perimare și alte sancțiuni procedurale.....	234
5. Perimarea executării silite.....	236
5.1. Precizări prealabile	236
5.2. Fundamentul instituției	237
5.3. Condițiile perimării.....	237
5.4. Procedura și efectele perimării	241
Capitolul IV. Prescripția extinctivă	242
1. Considerații generale asupra prescripției extinctive	242
1.1. Noțiunea, rolul și funcțiile prescripției extinctive.....	242

1.2. Reglementarea legală a prescripției extinctive și planul expunerii	244
1.3. Determinarea naturii juridice a prescripției dreptului la acțiune	246
2. Prescripția dreptului la acțiune	264
2.1. Precizări preliminare	264
2.2. Domeniul prescripției extinctive.....	264
2.3. Termenele de prescripție.....	270
2.3.1. Precizări prelabile.....	270
2.3.2. Termenele de prescripție reglementate în Decretul nr. 167/1958.....	271
2.3.3. Termenele de prescripție reglementate în alte acte normative	272
2.4. Începutul cursului prescripției extinctive	278
2.5. Întreruperea și suspendarea termenelor de prescripție extintivă. Repunerea în termen	283
2.5.1. Precizări prelabile.....	283
2.5.2. Întreruperea termenelor de prescripție.....	284
2.5.3. Suspendarea termenelor de prescripție	290
2.5.4. Repunerea în termen.....	294
2.6. Procedura constatării prescripției dreptului la acțiune.....	297
3. Prescripția dreptului de a cere executarea silită	300
3.1. Precizări prelabile	300
3.2. Termenele de prescripție a dreptului de a solicita executarea silită.....	302
3.3. Procedura de constatare a prescripției dreptului de a cere executarea silită.....	317

Capitolul V. Amenzile judiciare. Obligația de acoperire a cheltuielilor de judecată și alte sancțiuni

procedurale	320
1. Amenzile judiciare în procesul civil.....	320
1.1. Noțiunea și importanța amenzilor judiciare.....	320
1.2. Principalele cazuri de incidență a sancțiunii.....	322
1.3. Procedura de aplicare a sancțiunii	324
2. Obligația de acoperire a cheltuielilor de judecată.....	325
2.1. Noțiunea și rolul cheltuielilor de judecată.....	325
3. Conținutul cheltuielilor de judecată.....	328
3.1. Precizări prelabile	328

3.2. Taxele judiciare de timbru	328
3.3. Onorariul experților	340
3.4. Onorariul avocațial	340
4. Procedura de lichidare a cheltuielilor de judecată.....	344
5. Alte sancțiuni procedurale	356
5.1. Precizare prealabilă.....	356
5.2. Pierderea puterii executorii a titlurilor neexecutate în termenul de prescripție	357
5.3. Respingerea acțiunii de divorț ca nesuținută.....	360
5.4. Îndepărtarea din sala de ședință a uneia dintre părți.....	361
Index alfabetic	363